

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

Development of Learning Management for Enhancing Self-Regulation in Learning of Prathoseuksa 6Students, Under The Office of Roi-Et Primary Educational Area Zone 2

นิราศ จันทระจิตร¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคุณภาพ 2) ศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกำกับตนเองในการเรียนคุณลักษณะนิสัยรักการอ่าน การรับรู้ความสามารถในตนเองและความสามารถในการกำกับตนเองในการปฏิบัติงาน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาปทุมรัตน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 3 โรงเรียน รวม 69 คน จากโรงเรียนบ้านคูฝายใหญ่ โรงเรียนบ้านโคกกลาง และโรงเรียนเมืองปทุมรัตน์ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระหว่างผู้วิจัยและครูผู้ร่วมวิจัย 3 คน โดยใช้กิจกรรมการชี้แนะให้คำปรึกษา (Mentoring) เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนตามกรอบการวิจัย แก่ครูผู้ร่วมวิจัย จำนวน 6 ครั้ง และเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) แบบบันทึกการสนทนากลุ่มครูผู้สอนเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียน เพื่อเสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) คู่มือการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียน 3) แผนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียน จำนวน 28 แผนฯ ละ 1 ชั่วโมง 4) แบบประเมินพฤติกรรมการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 20 ข้อ 5) แบบวัดคุณลักษณะนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 20 ข้อ 6) แบบประเมินการรับรู้ความสามารถในตนเอง ของนักเรียน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 30 ข้อ และ 7) แบบประเมินความสามารถการกำกับ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตนเองในการปฏิบัติงานของนักเรียน เป็นแบบรายงานตนเอง จำนวน 5 รายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาด้านการกำกับตนเองของนักเรียน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาปทุมรัตน์ ส่วนมากยังขาดการส่งเสริมการกำกับตนเองในการเรียนที่มีคุณภาพ และต้องการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้พัฒนาการกำกับตนเองให้เป็นระบบเพิ่มขึ้น และพบว่า คู่มือการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) หลักการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล 5) เครื่องมือที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้โดยที่กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเผชิญสถานการณ์บทเรียนด้วยความเข้าใจ 2) การวิเคราะห์เป้าหมายและจุดมุ่งหมาย 3) การกำหนดกรอบงานและโน้มน้าวพฤติกรรมปฏิบัติ 4) การกระตุ้นและกำกับตรวจสอบการปฏิบัติและ 5) การสะท้อนปรับปรุงการปฏิบัติซึ่งคู่มือการจัดการเรียนรู้มีผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมในระดับมาก

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือ พบว่ามีผลการประเมินพฤติกรรมกำกับตนเองในการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนโดยรวมเท่ากับ 3.17 และ 3.81 ตามลำดับ มีคุณลักษณะนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.13 และ 3.99 ตามลำดับ มีการรับรู้ความสามารถในตนเองเพิ่มขึ้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.11 และ 4.04 ตามลำดับ และมีความสามารถในการกำกับตนเองในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.74 และ 3.58 ตามลำดับ รวมทั้งนักเรียนมีการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความใส่ใจและพยายามมุ่งมั่นมากขึ้น มีความตั้งใจและความสนใจในการปฏิบัติที่ได้รับมอบหมายแต่ละครั้งตามกระบวนการกำหนดเป้าหมาย มีการคิดพิจารณาและเลือกกิจกรรมการปฏิบัติงานที่ค่อนข้างเหมาะสมมีคุณภาพ รวมทั้งการกำกับตรวจสอบการปฏิบัติงานที่นำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาเพิ่มขึ้นเมื่อได้ตรวจสอบเปรียบเทียบกับพื้นฐานเบื้องต้นแล้วค่อนข้างเป็นระบบมากขึ้น จนผู้เรียนรับรู้ว่าคุณมีความสามารถและพยายามปฏิบัติงานด้านการเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียน, พฤติกรรมกำกับตนเองในการเรียน, คุณลักษณะนิสัยรักการอ่าน, การรับรู้ความสามารถในตนเอง, ความสามารถในการกำกับตนเองในการปฏิบัติงาน

ABSTRACT

This study purposes were : 1) to study the current state with problems of learning and develop the handbook for learning management to enhance self-regulated learning with Prathomsuksa 6 students effectively; 2) to evaluate the effectiveness of that learning management approach, which were effected to self-regulated learning behaviors, characteristics in reading habit, perception of self-efficacies, and behaviors in self-regulated for learning performance of the students who learned through the handbook for learning management between before and after providing learning activities. The target group in studying was consisted of 69 Prathomsuksa 6 students from three schools under the Office of Roi-Et Primary Educational Area Zone 2, in the academic year of 2014. Those schools were Ban Doofhaiyhai school, Ban Koacklang school, and Muang Patumratt school, which the group of student participants were selected by purposive sampling technique. The research methodology used in this study was participatory action research among researcher and 3 research participants, those provided for 1 participants in each school. This research approach used mentoring activity for six times in guiding the teachers who were research participants to understand about learning management and took the handbook for learning management to provide with the students and investigate for products of self-regulated learning. The research instruments were used in gathering data were : 1) the note taking form for focus group of participant teachers concerned about problems and current state of learning management to enhance self-regulated learning of students, 2) the handbook for learning management to enhance self-regulated learning of students, 3) the plans for learning management with this approach with 28 plans those provided 1 hour for each plan, 4) the assessing form for behaviors in self-regulated learning of students, and constructed for 20 items of rating-scales, 5) the assessing form for self-evaluated in reading habit characteristics, and constructed for 20 items of rating-scales, 6) the assessing form for perception in self-efficacy of students, and constructed for 30 items of rating-scales, and 7) the assessing form for ability in self-regulated on task performance of students, was provided with self-report in five aspects. The statistics were used in data analysis

consisted of mean, standard deviation, percentage and descriptive narration for qualitative data analysis. The results of the study were as follows :

1. The students in Patumrat' s Network Center of Educational Quality Development yet lacked of promoting their self-regulation effectively and needed to support in that characteristic more systematically. Whereas, there sults of developing for handbook of learning management to enhance the student's self-regulated learning found that, the components of handbook for learning management approach were comprised of; 1) the principles of learning management approach, 2) the learning management's objectives, 3) the learning process, 4) the assessment of learning management, and 5) the instruments used for learning management activities. Whereas, the steps of learning management were comprised of 5 stages thus were : 1) probing of learning situations with understanding, 2) analyzing of goals and motivating the learners , 3) providing of framework and motivating for performance, 4) encouraging and monitoring of performance, and 5) reflecting and improving of performance. Including the result in assessment of handbook for learning management from experts was at a high level.

2. The students who provided in learning based on this approach were found that; they had higher of behaviors on self-regulated learning than before providing activity, with average score at 3.16 and 3.90 respectively; had improved reading disposition characteristic higher than before learning management at a high level, with average score at 3.12 and 3.99 respectively ; and had improving of perception in self-efficacy higher than before learning management at a high level, with average score at 3.15 and 4.06 respectively. Including they had abilities of self-regulation in learning tasks at a high level, those determined by information records of effort in task performing, besides attending and interesting in each assigned working. Which were depended on goal settings, thought and choosing about effective task executing. Furthermore, the task monitoring could lead to improve of better working, with in systematical and continuous performance, and then the students perceived themselves had abilities in performing of learning tasks with goal attainment successfully.

Keyword : Learning Management Approach to Enhance Self-Regulation Learning, Behavior in Self-Regulated Learning, Characteristic of Reading Dispositions, Perception in Self-efficacy, Ability in Self-regulation on Learning Tasks

บทนำ

เป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดกรอบคุณลักษณะผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้และมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งสมรรถนะด้านการมีจิตสาธารณะ เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2553 : 3) ประกอบกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบุกรอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ 8 ด้าน และให้ความสำคัญคุณลักษณะด้านการใฝ่เรียนรู้รวมทั้งกรอบสมรรถนะด้านทักษะชีวิตของผู้เรียนที่ควรนำมาสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ ความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) (กรมสุขภาพจิต. 2546 : 3) อีกทั้งนโยบายภาครัฐและความต้องการของสังคมยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างด้านความซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีระเบียบวินัย เคารพผู้อื่นมีสติรู้ตัว และคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ตนเองและจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ปีการศึกษา 2557 โดยเฉพาะในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาปทุมรัตน์ จำนวน 3 โรง ได้แก่ โรงเรียนปทุมรัตน์ โรงเรียนบ้านคูฝายใหญ่ และโรงเรียนบ้านโคกกกลาง พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการกำกับตนเองในการเรียนรู้ของนักเรียนยังมีพฤติกรรมการปฏิบัติที่สอดคล้องกับคุณลักษณะด้านการใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นปฏิบัติงานของตนที่ได้รับมอบหมายให้ประสบผลสำเร็จตามเงื่อนไขที่กำหนด โดยเฉพาะความสามารถและคุณภาพผลงานที่ปฏิบัติในชั้นเรียนพฤติกรรม การค้นคว้ารายงาน การทำการบ้าน การอ่านหนังสือ และการปฏิบัติงานการเรียนอื่นที่เกี่ยวข้อง ยังต้องการพัฒนาให้บรรลุผลและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งความพยายามมุ่งมั่นใส่ใจปฏิบัติงานที่เป็นระบบ และการกำกับตรวจสอบงานให้มีคุณภาพที่ประสบผลสำเร็จด้วยความรับผิดชอบและส่งผลกระทบต่อคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องในระดับที่น่าพอใจ (โรงเรียนปทุมรัตน์. 2556 : 40 ; โรงเรียนบ้านคูฝายใหญ่. 2556 : 42 และโรงเรียนบ้านโคกกกลาง. 2556 : 40) จึงควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีคุณลักษณะด้านความมุ่งมั่นใส่ใจใฝ่เรียนรู้ด้วยความพยายาม ให้รับรู้ความสามารถของตนเองและเฝ้าต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นในระดับที่น่าพอใจ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือ PAR ควบคู่กับกิจกรรมการให้คำชี้แนะหรือคำแนะนำปรึกษา (mentoring) แก่ครูกลุ่มเป้าหมายโรงเรียนละ 1 คน ที่เป็นครูผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการ

กำกับตนเองในชั้นเรียน ทั้งการวางแผน การจัดกิจกรรมและการประเมินผลนักเรียนตามกรอบเป้าหมายดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่ากิจกรรมการชี้แนะให้คำปรึกษา มีความสำคัญและให้ประโยชน์แก่ครูในการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ เมื่อการชี้แนะให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการสร้างสรรค์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาความสามารถด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่องของบุคคล โดยจัดหรือกำหนดให้ผู้มีประสบการณ์ความรู้ความสามารถทางวิชาการ ทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาด้วยกระบวนการที่เหมาะสม (Sorenson & Goldsmith. 2009 : 118) และคาดว่าจะเป็นการเสริมสร้างความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้ตามกรอบการวิจัยบรรลุผล

จากการศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถด้านการกำกับตนเองในการเรียน ของผู้เรียน เห็นว่า ความสามารถในการกำกับตนเองในการเรียน เป็นความสามารถในการวางแผนการเรียนให้ประสบผลสำเร็จด้วยความตั้งใจ มีการกำกับตรวจสอบ ควบคุมและสะท้อนผลการปฏิบัติ ผ่านความเข้าใจในกระบวนการเรียนของผู้เรียนที่ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบ และการสะท้อนผลการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพซึ่งการกำกับตนเองในการเรียนจะมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การเรียนด้วยการใช้ความตั้งใจสู่การบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ 2) การกำกับตรวจสอบและการควบคุมกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ เนื่องจากการกำกับตรวจสอบ (monitoring) เป็นการเปรียบเทียบสถานะในปัจจุบันกับสถานะที่ต้องการบรรลุผล และ 3) การกำหนดให้ผู้เรียนกำกับพฤติกรรมการเรียนรู้ (cognition) ด้วยการตั้งใจหรือสร้างความรู้สึกร่วมกัน เนื่องจากการกำกับตนเองในการเรียนผู้เรียนมีการสร้างองค์ความรู้หลักของผู้เรียน แต่เป็นการกำกับติดตามและการควบคุมการคิด ความเชื่อและการใช้กลวิธีปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายดังนั้นการกำกับตนเองในการเรียนจึงเป็นศักยภาพในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของผู้เรียน (Hadwin, Jarvela, & Miller. 2011 : 66) อีกทั้งการที่ผู้เรียนสร้างแรงจูงใจในการเรียนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ด้วยความพยายามมุ่งมั่นในสิ่งที่ท้าทายจะเป็นเงื่อนไขของการรับรู้ว่าคุณมีความสามารถ (Self-efficacy) ซึ่งเมื่อผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานการเรียนให้บรรลุเป้าหมายให้สำเร็จ ก็จะเป็นสิ่งยืนยันว่าคุณมีความสามารถที่จะเรียนแบบรอบรู้ในขั้นสูงได้สำเร็จ (high-mastery students) (Schunk. 1989; cited in Schraw. 2002 : 12) ดังนั้น การที่ผู้เรียนมีความสามารถในการกำกับตนเองในการเรียนจึงเป็นเงื่อนไขสนับสนุนที่จะอธิบายอีกว่า จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในตนเองควบคุมตามไปด้วยส่วนเงื่อนไขของแนวคิดการมีอภิปัญญาหรือเมตาคอกนิชัน (Metacognition) ของผู้เรียน ที่เชื่อว่าเมตาคอกนิชันเป็นโครงสร้างการรู้คิดขั้นสูงที่มีคุณค่าซึ่งเกิดจากการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบของธรรมชาติความรู้ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ความรู้พฤติกรรมและความเป็นผู้นำในการเรียนรู้ (Winne. 2011 : 22) หากผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์ที่ใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน ก็จะบังเกิดความพยายามในการสร้างความสามารถเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และใช้กลวิธีที่เหมาะสม สำหรับนำมาใช้ปฏิบัติงานที่ท้าทายให้ประสบผลสำเร็จ เพราะเชื่อว่าตนเองมีความสามารถทางสติปัญญา (Schraw. 2002 : 12)

ประกอบกับแนวคิดทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมของ Bandura (1997; cited in Ivey, D'Andrea & Ivey, 2012 : 268) ที่เชื่อว่า การเรียนรู้ของบุคคลเป็นผลเนื่องมาจากการสังเกตเหตุการณ์หรือตัวแบบทางสังคมที่ปรากฏในสถานการณ์จริง และเป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมได้สำเร็จ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านการสังเกตและไม่จำเป็นต้องใช้การเสริมแรงช่วยสนับสนุน นอกจากนี้ยังได้ศึกษาให้ความสำคัญกับแนวคิดด้านความเป็นผู้นำของมนุษย์ (human agency) ที่เชื่อว่าบุคคลมีความสามารถเป็นผู้แสดงออกในการเป็นผู้ริเริ่มปฏิบัติ (self-initiating) การกำกับตนเอง (self-regulation) และเป็นผู้สะท้อนการปฏิบัติของตนเองได้ (self-reflection) ซึ่งการเป็นผู้นำด้านความเป็นมนุษย์ของบุคคล จะนำไปสู่ความเข้าใจในวิธีการหรือแนวทางปฏิบัติตนตามกรอบมาตรฐานให้บรรลุผล (individualized performance standards) และกระบวนการให้รางวัลหรือความภูมิใจกับตนเอง (self-rewarding processes) เพื่อที่จะนำไปสู่การกระตุ้นตัวเองให้เกิดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์กรอบแนวคิดของเมตาคognition และแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมหรือทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม มาใช้เป็นกรอบการพัฒนาความสามารถการกำกับตนเองในการเรียนรู้ (self-regulated learning) และการรับรู้ความสามารถในตนเอง (self-efficacy) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาคุณลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียนเมืองปทุมรัตน์ โรงเรียนบ้านคูฝายใหญ่ และโรงเรียนบ้านโคกกลาง ให้บรรลุผลและเป็นข้อสนเทศสำหรับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนด้านอื่น ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคุณภาพ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกำกับตนเองในการเรียนคุณลักษณะนิสัยรักการอ่าน การรับรู้ความสามารถในตนเอง และพฤติกรรมการกำกับตนเองในการปฏิบัติงาน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ประกอบกิจกรรมการชี้แนะให้คำปรึกษา (Mentoring) โดยดำเนินการวิจัยตามกรอบ ดังนี้

- 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาความสามารถด้านการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย จากครูสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 7 คน ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนา

คุณภาพการศึกษาปทุมรัตน์ จำนวน 7 โรง โดยการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้วิจัย พร้อมนำเสนอกรอบการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ให้ครูผู้ร่วมสนทนารับรู้และแจ้งความประสงค์ในการเข้าร่วมกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ภายหลังการสนทนากลุ่มมีครูแจ้งความต้องการเป็น ผู้ร่วมวิจัยจำนวน 3 คน จากโรงเรียนปทุมรัตน์ โรงเรียนบ้านคูฝายใหญ่ และโรงเรียนบ้านโคกกลาง

2) การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับนำไปใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตในสังคม และภูมิศาสตร์ รวมเวลาเรียน 26 ชั่วโมง แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของคู่มือ ก่อนนำไปใช้กับครูผู้ร่วมวิจัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมายการวิจัย จำนวน 3 คน

3) การแนะนำให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียนรู้ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามขอบข่ายคู่มือการจัดการเรียนรู้ ในลักษณะการสนทนากลุ่มจำนวน 6 ครั้ง ควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้ร่วมวิจัยจำนวน 3 คน โดยมีผู้ช่วยวิจัยที่ปฏิบัติงานตาแหน่งศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 1 คน ร่วมกิจกรรมการชี้แนะให้คำปรึกษาแต่ละครั้งและร่วมสังเกตการจัดกิจกรรม การเรียนในชั้นเรียนของผู้ร่วมวิจัย เพื่อสนับสนุนการชี้แนะให้คำปรึกษาแก่ครูผู้ร่วมวิจัย เพิ่มเติมอีกคนละ 2 ครั้ง ระหว่างการดำเนินการวิจัย

4) การนำคู่มือการจัดการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ควบคู่กับการชี้แนะให้คำปรึกษาของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย และจัดเก็บข้อมูลตามกรอบความมุ่งหมายการวิจัยกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 69 คน ได้แก่ พฤติกรรมการกำกับตนเองในการเรียนคุณลักษณะนิสัยรักการอ่าน การรับรู้ความสามารถในตนเอง และพฤติกรรมการกำกับตนเองในการปฏิบัติงานการเรียน

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย สำหรับให้ข้อมูลสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ด้านการใฝ่เรียนรู้และความมุ่งมั่นในการทำงาน ได้แก่ ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 7คน ที่รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จากโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาปทุมรัตน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่สนใจต้องการพัฒนาการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายในฐานะผู้ร่วมวิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียน ได้แก่ ครูผู้สอนที่รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากกลุ่มครูที่สนใจเป็นผู้ร่วมวิจัย จำนวน 3 คน ในโรงเรียนเมืองปทุมรัตน์ โรงเรียนบ้านคูฝายใหญ่ และโรงเรียนบ้านโคกกลาง

ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาปทุมรัตต์ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และกลุ่มเป้าหมายนักเรียนที่ครูกลุ่มผู้ร่วมวิจัยรับผิดชอบจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 ห้อง รวม 69 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบบันทึกการสนทนากลุ่มครูผู้สอน เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และความต้องการเสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) คู่มือการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียนสำหรับผู้เรียน 3) แผนการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียน จำนวน 28 แผนๆ ละ 1 ชั่วโมง 4) แบบประเมินพฤติกรรมกำกับการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) อยู่ระหว่าง 0.41–0.63 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.87 5) แบบวัดคุณลักษณะนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) อยู่ระหว่าง 0.38–0.67 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.84 6) แบบประเมินการรับรู้ความสามารถในตนเองของนักเรียน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) อยู่ระหว่าง 0.46–0.69 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.89 และ 7) แบบประเมินความสามารถการกำกับตนเองในการปฏิบัติงานของนักเรียน เป็นแบบรายงานการปฏิบัติงานตนเองจำนวน 5 รายการ และให้คะแนนแบบรูปrikส์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

1. จัดเก็บข้อมูลสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และความต้องการเสริมการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียน ที่เชื่อมโยงกับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้และความมุ่งมั่นในการทำงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการสนทนากลุ่มร่วมกับครูผู้สอนที่สนใจพัฒนาผู้เรียน ประกอบการจัดการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาปทุมรัตต์ จำนวน 7 คน รวมทั้งแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม และมีคุณภาพส่งผลต่อการพัฒนาการกำกับตนเองของผู้เรียน

2. จัดทำคู่มือการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคุณภาพสำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ในสาระ ภูมิศาสตร์และสาระหน้าที่พลเมือง และนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเมินคุณภาพและความเหมาะสม ของคู่มือ จำนวน 3 ท่าน และปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ประกอบการชี้แนะให้ คำปรึกษากับครูผู้ร่วมวิจัย ที่มีความประสงค์เข้าร่วมกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อ

พัฒนาผู้เรียนด้านการกำกับตนเองในการเรียน จำนวน 3 คน จากโรงเรียนเมืองปทุมรัตน์ โรงเรียนบ้านคูฝายใหญ่ และโรงเรียนบ้านโคกกกลาง

3. ผู้วิจัยร่วมกับผู้ช่วยวิจัยที่ปฏิบัติงานตามแห่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำนวน 1 คน ดำเนินการชี้แนะให้คำปรึกษา (mentoring) แก่กลุ่มครูผู้ร่วมวิจัย 3 คน จำนวน 6 ครั้งในภาคเรียนที่ 1/2557 ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนสิงหาคม 2557 ดังนี้

ครั้งที่ 1 ชี้แจงให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบแนวคิด และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียน ประกอบการเรียนรู้ในสาระภูมิศาสตร์และสาระหน้าที่พลเมือง พร้อมกับกรอบกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 28 แผนฯ ละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งการประเมินคุณลักษณะการกำกับตนเองของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายก่อนเรียน ในวันที่ 20 พฤษภาคม 2557

ครั้งที่ 2 ชี้แจงข้อมูลความรู้ ประเด็นข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการเรียนรู้ การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน และติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ร่วมวิจัยระยะแรก ในวันที่ 4 มิถุนายน 2557

ครั้งที่ 3 ชี้แจงข้อมูลความรู้ ประเด็นข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการเรียนรู้ การทบทวนงานและติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ร่วมวิจัยระยะที่สอง ในวันที่ 25 มิถุนายน 2557

ครั้งที่ 4 ชี้แจงข้อมูลความรู้ ประเด็นข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินพฤติกรรมผู้เรียน และติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ร่วมวิจัยระยะที่สาม ในวันที่ 17 กรกฎาคม 2557

ครั้งที่ 5 ชี้แจงข้อมูลความรู้ ประเด็นข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการเรียนรู้ การเตรียมการประเมินคุณลักษณะการกำกับตนเองในการเรียนระยะสุดท้าย และติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ร่วมวิจัยระยะที่สี่ ในวันที่ 7 สิงหาคม 2557

ครั้งที่ 6 ชี้แจงข้อมูลความรู้ ประเด็นข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการเรียนรู้ การวางแผนการประเมินคุณลักษณะการกำกับตนเองในการเรียนระยะสุดท้ายของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ร่วมวิจัยระยะสุดท้าย ในวันที่ 26 สิงหาคม 2557

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ผลการศึกษาสภาพปัญหา และการพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาวิเคราะห์และหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการประเมินคุณภาพคู่มือการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ

2. วิเคราะห์ผลการประเมินพฤติกรรมการกำกับตนเองในการเรียนคุณลักษณะนิสัยรักการอ่าน การรับรู้ความสามารถในตนเอง และพฤติกรรมการกำกับตนเองในการปฏิบัติงานการเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียน ของนักเรียนมีผลสรุปดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาด้านการกำกับตนเองของนักเรียน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาปทุมรัตต์ ส่วนมากยังขาดการส่งเสริมการกำกับตนเองในการเรียนที่มีคุณภาพ และต้องการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการกำกับตนเองให้เป็นระบบเพิ่มขึ้น และพบว่า คู่มือการจัดการเรียนรู้มีขอบข่ายสาระสำคัญ ประกอบด้วย 1) หลักการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล 5) เครื่องมือที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ โดยที่กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเผชิญสถานการณ์กับบทเรียนด้วยความเข้าใจ 2) การวิเคราะห์เป้าหมายและจุดใจผู้เรียน 3) การกำหนดกรอบงานและไทม์นาพฤติกรรมปฏิบัติ 4) การกระตุ้นและกำกับตรวจสอบการปฏิบัติและ 5) การสะท้อนผลและปรับปรุงการปฏิบัติ ซึ่งคู่มือการจัดการเรียนรู้มีผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมในระดับมาก

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือ พบว่า มีผลการประเมินพฤติกรรมการกำกับตนเองในการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนโดยรวมเท่ากับ 3.17 และ 3.81 ตามลำดับ มีคุณลักษณะนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.13 และ 3.99 ตามลำดับ มีการรับรู้ความสามารถในตนเองเพิ่มขึ้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 3.11 และ 4.04 ตามลำดับ และมีความสามารถในการกำกับตนเองในการปฏิบัติงานการเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.74 และ 3.58 ตามลำดับ ดังข้อมูลตามที่ปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของพฤติกรรมการกำกับตนเองในการเรียนคุณลักษณะนิสัย
รักการอ่าน การรับรู้ความสามารถในตนเอง และความสามารถการกำกับตนเองในการ
ปฏิบัติงานการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือ ระหว่างก่อนเรียนและ
หลังเรียน

คุณลักษณะและ ความสามารถ	พฤติกรรม การกำกับตนเอง		นิสัย รักการอ่าน		ความสามารถ ในตนเอง		การกำกับตนเอง ปฏิบัติงาน	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ก่อนเรียน	3.17	0.43	3.13	0.49	3.11	0.67	2.74	0.31
หลังเรียน	3.81	0.49	3.99	0.59	4.04	0.69	3.58	0.28

ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย
ด้วยความใส่ใจและพยายามมุ่งมั่นมากขึ้น มีความตั้งใจและความสนใจในการปฏิบัติที่ได้รับมอบหมาย
แต่ละครั้ง ตามกระบวนการกำหนดเป้าหมาย มีการคิดพิจารณาและเลือกกิจกรรมการปฏิบัติงานที่
ค่อนข้างเหมาะสมมีคุณภาพ รวมทั้งการกำกับตรวจสอบการปฏิบัติงานที่นำไปสู่การปรับปรุงพัฒนา
เพิ่มขึ้น เมื่อได้ตรวจสอบเปรียบเทียบกับพื้นฐานเบื้องต้นแล้วค่อนข้างเป็นระบบมากขึ้น จนผู้เรียนรับรู้
ว่าตนเองมีความสามารถและพยายามในการปฏิบัติงานการเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากการวิจัยการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเองของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประเด็นอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาด้านการกำกับตนเองของนักเรียนพบว่า นักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาปทุมรัตน์ ส่วนมากยังขาดการส่งเสริม
การกำกับตนเองในการเรียนที่มีคุณภาพ และต้องการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการกำกับ
ตนเองให้เป็นระบบเพิ่มขึ้น และพบว่า คู่มือการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบขอบข่ายสาระสำคัญที่
เชื่อมโยงกับหลักการแนวคิตฤษฎีสำคัญ และเอื้อต่อการพัฒนาการกำกับตนเองในการเรียนของผู้เรียน
ให้ประสบผลสำเร็จการที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เนื่องมาจากในบริบทการเรียนรู้อของสถานศึกษาทั่วไป
มุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะการกำกับตนเองในการเรียน ให้เชื่อมโยงกับกรอบการเสริมสร้างคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ตามกรอบหลักสูตร ที่เกี่ยวข้องกับการใฝ่เรียนรู้และความมุ่งมั่นในการทำงาน ผ่าน
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและสอดแทรกในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

เท่าที่จะสามารถกระทำได้ ดังนั้นจึงอาจส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนในแต่ละแห่งประสบปัญหา และขาดความพร้อมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ประกอบกับโรงเรียนทั้งสามแห่งมีผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สนับสนุนว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังมีคุณลักษณะด้านการกำกับตนเองในการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อยู่ในระดับที่ต้องการพัฒนาเพิ่มขึ้น (โรงเรียนเมืองปทุมรัตน์. 2556 : 40; โรงเรียนบ้านคูฝายใหญ่. 2556 : 42 และโรงเรียนบ้านโคกกลาง. 2556 : 40) เนื่องจากกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ให้ประสบผลสำเร็จ ได้นำแนวคิดการเสริมสร้างให้ผู้สอนในฐานะผู้ร่วมวิจัย มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนกับผู้เรียน ผ่านการชี้แนะให้คำปรึกษา (Mentoring) และการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ตามกรอบแนวคิดเมตาคognition และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมของแบนดูรา (Bandura) ประกอบกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ได้วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานสนับสนุนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงบริบทของการเรียน เนื้อหาวิชา พัฒนาการและความต้องการของผู้เรียนที่เหมาะสม ให้เอื้อกับกระบวนการเรียนรู้และเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาให้กับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gregory & Kuzmich (2005 : 191) ที่เห็นว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้ผู้สอนจะต้องรู้จักผู้เรียนในทุกมิติ โดยเฉพาะความสามารถและทักษะพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เรื่องใหม่ รวมทั้งกลวิธีที่ผู้สอนจะต้องนำมาใช้สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ บทบาทของครูที่เชื่อมโยงกับเวลาเนื้อหาบทเรียนและทักษะการใช้คำถาม เนื่องจากในบริบทของแต่ละชั้นเรียนจะมีความแตกต่างและความซับซ้อนตามเงื่อนไขของธรรมชาติและวัฒนธรรมผู้เรียน ดังนั้น การจัดทำแผนของหน่วยการเรียนรู้จึงมีความหลากหลายตามสภาพสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ผู้สอนจะต้องบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมดังกล่าวให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในลักษณะการเรียนรู้รายบุคคลและกลุ่ม และเนื่องจากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำแนวคิดพื้นฐานด้านเมตาคognition การเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม (Social Cognitive Learning Theory) มาใช้สนับสนุน ซึ่งมีความเชื่อว่าบุคคลจะบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้หรือการปฏิบัติในสิ่งที่ต้องการ จะกระทำผ่านการตั้งใจที่เชื่อมโยงกับความเชื่อในความสามารถของตน(Self-efficacy) และสร้างสิ่งที่คาดหวังขึ้นมาให้สำเร็จ ผ่านการปฏิบัติด้วยเงื่อนไขเฉพาะในบริบททางสังคมที่ปรากฏขณะนั้น โดยบุคคลจะเป็นผู้นำการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขการเชื่อมโยงปัจจัยด้านตัวบุคคล ได้แก่ ด้านการรู้คิด ด้านความรู้สึกร่างกาย และด้านร่างกาย ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และด้านพฤติกรรม (Bandura. 1997 : 6) และสอดคล้องกับความเห็นของ Williams & Atkins (2009 : 27) ที่เชื่อว่า นักเรียนที่อยู่ในวัยเด็กหรือวัยเริ่มเรียน จะมีการรับรู้เข้าใจในเงื่อนไขของการคิดและการปฏิบัติผ่านกระบวนการเมตาคognition ที่ยังไม่สมบูรณ์และมีพัฒนาการด้านความรู้ความตระหนักรู้ในการรู้คิด รวมทั้งมีความสามารถควบคุมกระบวนการรู้คิดในระดับพื้นฐาน ที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงใช้ความรู้ด้วยศักยภาพการรู้คิดขั้นต่ำ และจะใช้กระบวนการเรียนรู้

ขั้นสูงเมื่อมีพัฒนาการเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ พัฒนาการด้านเมตาคognitionชั้นในผู้เรียนจะเริ่มต้นในช่วงอายุ 5-7 ปี และสามารถเพิ่มพูนศักยภาพในการใช้กลวิธีดังกล่าวระหว่างช่วงที่มีการเรียนรู้ในโรงเรียน (Flavell, 1985 ; cited in Hartman, 2001 : 35) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเงื่อนไขการกำกับตนเองในการเรียน ด้านการอ่าน การทำกิจกรรมในงานหรือสร้างชิ้นงาน และงานอื่นที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติในโรงเรียน ผู้เรียนในวัยนี้สามารถกระทำให้สำเร็จผ่านการตั้งใจ การใช้ความรู้ความพยายามที่มีอยู่สนับสนุน ให้ทำงานเป็นระบบและกระบวนการจนบรรลุผลได้ ดังที่ Zimmerman (2011 : 61) เชื่อว่า การจัดสถานการณ์บทเรียนให้น่าสนใจ สนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสด้านหาความรู้ในสถานการณ์ที่แตกต่าง จะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการค้นคว้าความรู้ที่มีประโยชน์ได้สำเร็จ อีกทั้ง Reeve et al. (2008 : 226) ยังเห็นว่า แรงจูงใจภายในของผู้เรียนเป็นเงื่อนไขสำคัญที่นำไปสู่การคิดวิธีการกำกับตนเอง ด้วยมุมมอง ให้เชื่อมโยงกับคุณค่าของงานที่ปฏิบัติ อีกทั้งการบูรณาการข้อมูลข่าวสารที่มีในตัวเองกับเหตุการณ์ ภายนอก ที่เป็นข้อมูลในแบบแผนการรู้คิดของตน และจะนำไปสู่ความสนใจและการตั้งใจที่มีความคง อยู่ในการเรียนรู้ (sustaining learning) ขณะที่ผู้เรียนจะปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผล ก็ต่อเมื่อมีความเชื่อว่าผู้เรียนมีความสามารถในตนเอง (self-efficacy) เพียงพอที่จะปฏิบัติงานนั้นให้ สำเร็จภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด (Bandura, 1997; cited in Zimmerman, 2011 : 53) และเนื่องจาก กระบวนการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยให้ประสบ ผลสำเร็จ ได้นำแนวคิดการชี้แนะให้คำปรึกษา (Mentoring) มาช่วยสนับสนุนเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ของผู้ร่วมวิจัยอย่างต่อเนื่องนั้น เห็นว่า เป็นกิจกรรมการสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นกับผู้เรียนที่เหมาะสมและมีคุณภาพ ผ่านการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนเข้าใจ และนำไปปฏิบัติให้บรรลุผล ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ Burley & Pomphrey (2011 : 31) ที่เชื่อว่า การชี้แนะให้คำปรึกษา (Mentoring) เป็นกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในด้านวิชาชีพ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของบุคคลที่มีคุณภาพ และ Gudwin & Salazar-Wallace (2010 : 3) เห็นว่า การชี้แนะให้คำปรึกษาเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง ที่มีลักษณะบรรยากาศของความเป็นเพื่อน การให้การสนับสนุน การรับฟัง การแนะนำ และการเสนอตัวแบบด้านบทบาท ผ่านการสังเกต การวิเคราะห์การอภิปราย การแนะนำ และสนับสนุน ควบคู่กับการร่วมกิจกรรมที่ได้รับความสะดวกและพอใจ การนำเสนอตัวแบบ การใช้บทเรียนสาธิต ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการสอนและให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงาน ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งได้ดำเนินการพัฒนาการกำกับตนเองของนักเรียนตามกรอบการวิจัยปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม (PAR) ดังนั้นปัจจัยที่กล่าวถึงในกระบวนการวิจัยข้างต้น จึงเป็นเงื่อนไขสนับสนุนให้การ พัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียน มีคุณภาพตามที่ปรากฏ ในผลการวิจัยครั้งนี้

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามคู่มือ มีผลการประเมินพฤติกรรมการกำกับตนเองในการเรียนมีคุณลักษณะนิสัยรักการอ่าน มีการรับรู้ความสามารถในตนเอง และมีความสามารถในการกำกับตนเองในการปฏิบัติงานการเรียนเพิ่มขึ้น การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เนื่องมาจากกระบวนการเสริมสร้างให้ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนสามารถนำไปจัดกิจกรรมในชั้นเรียนให้ประสบผลสำเร็จ ผ่านการชี้แนะให้คำปรึกษาประกอบการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ขณะที่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการกำกับตนเองของนักเรียน ได้จัดทำเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ตามกรอบแนวคิดการใช้กลวิธีเมตาคอกนิชัน และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม โดยออกแบบสถานการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจเอื้อต่อการจูงใจให้ผู้เรียนใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติด้วยความพยายาม ด้วยกระบวนการที่เป็นระบบผ่านการกำหนดเป้าหมาย วางแผน การปฏิบัติควบคู่กับการกำกับตรวจสอบ รวมทั้งการประเมินและสะท้อนผลเพื่อการปรับปรุงพัฒนางานที่มีคุณภาพ และประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้นดังความเห็นของ Mandell & Herman (2009 : 79) ที่ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญของการชี้แนะให้คำปรึกษา (Mentoring) ได้แก่ การสะท้อนกลับในองค์ความรู้ทางวิชาการ โดยความสัมพันธ์ของผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษาจะดำเนินไปในลักษณะที่ผู้ให้คำปรึกษาชี้แนะความรู้บางประเด็น ส่วนที่เหลือจะกระตุ้นให้ผู้รับคำปรึกษาค้นหาคำตอบเองโดยจะสนับสนุนให้ผู้เรียนคิดและตอบคำถามสำคัญ เป็นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างความตั้งใจการคิดและการปฏิบัติ รวมทั้งการสะท้อนผลจากทั้งสองฝ่ายซึ่งเป็นวิธีการที่นำไปสู่การเสริมสร้างประสบการณ์ด้วยมุมมองเหตุผล และสนับสนุนให้ผู้รับคำชี้แนะรับผิดชอบสิ่งที่ปฏิบัติด้วยตัวเอง จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยปฏิบัติกิจกรรมในชั้นมีคุณภาพมากขึ้น และในส่วนของกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดบนพื้นฐานแนวคิดของเมตาคอกนิชันและทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมนั้น เห็นว่าสามารถส่งผลต่อการกำกับตนเองในการเรียนของผู้เรียนเพิ่มขึ้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากเมตาคอกนิชันเป็นแนวคิดเชื่อมโยงกับการกำกับตรวจสอบด้านความรู้คิดของบุคคล ซึ่งการกำกับการรู้คิดจะเกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการควบคู่กับการใช้ความรู้และประสบการณ์ด้านเมตาคอกนิชัน (metacognitive knowledge and experiences) โดยความรู้ด้านเมตาคอกนิชันจะเชื่อมประสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับตน สิ่งที่ปฏิบัติและกลวิธีการปฏิบัติจะนำไปสู่การบรรลุความสำเร็จ ส่วนประสบการณ์ด้านเมตาคอกนิชัน จะเกี่ยวข้องกับความรู้อันแต่ละบุคคลได้รู้เข้าใจและจัดเก็บรวบรวมไว้ในหน่วยการรู้คิดของตนจากเหตุการณ์ที่ได้เผชิญรับรู้ (Flavell. 1979; cited in Griffith & Ruan. 2005 : 5) ทั้งนี้เมตาคอกนิชันยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถด้านการอ่านของผู้เรียนอีกด้วย ดังที่ Paris & Flukes (2005 : 122) ที่เชื่อว่า เงื่อนไขด้านเมตาคอกนิชันจะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนอ่านเนื้อหาบทความด้วยความเข้าใจและสามารถใช้การคิดวิพากษ์เรื่องที่อ่าน ผ่านการอ่านแบบรวดเร็วและเจาะลึกค้นหาใจความสำคัญ ด้วยการจัดการด้านความคิด การประเมินสะท้อนผลและรายงานตนเองที่เชื่อมโยงการใช้ความรู้ด้านเนื้อหา ความรู้ด้านเงื่อนไข (conditional knowledge) และความรู้ด้าน

กระบวนการ (procedural knowledge)สนับสนุนการอ่านของตนให้มีประสิทธิภาพ ประกอบกับการใช้แนวคิดทฤษฎีการรู้คิดทางสังคมของแบนดูรา ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความเป็นผู้นำในการริเริ่มการกระทำของตน (self-initiating) การกำกับตนเอง (self-regulation) และการสะท้อนตนเอง (self-reflection) ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวจะได้รับอิทธิพลจากการใช้ความสามารถในตนเองของแต่ละบุคคลที่เป็นเงื่อนไขการจูงใจให้สิ่งตอบแทนตนเอง (Bandura. 1997; cited in Ivey, D'Andrea & Ivey. 2012 : 270) อีกทั้งแนวคิดทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม ยังให้ความสำคัญกับเงื่อนไขที่บุคคลจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติไว้เบื้องต้นและจะจูงใจตนเองให้กระทำภายใต้ความเชื่อในความสามารถของตน (self-efficacy) และจะสร้างผลงานให้ปรากฏตามที่ตนได้คาดหวังให้บรรลุภายใต้เงื่อนไขที่เป็นอิทธิพลจากบริบททางสังคมของผู้เรียน ซึ่งผลของการใช้เงื่อนไขด้านการรู้คิดจะเป็นปัจจัยให้ผู้เรียนบรรลุในด้านการกำกับตนเองในการเรียนรู้ (Bandura. 1997 : 228) จากเงื่อนไขและปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดเมตาคognition และทฤษฎีการรู้คิดทางสังคม มีพฤติกรรมการกำกับตนเองในการเรียน มีคุณลักษณะนิสัยรักการอ่าน มีการรับรู้ความสามารถในตนเอง และมีความสามารถในการกำกับตนเองในการปฏิบัติงานการเรียนเพิ่มขึ้นตามที่ปรากฏในผลการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียน สามารถยืนยันความสำเร็จของผลการวิจัย หากมีการตรวจสอบติดตามพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยเฉพาะเงื่อนไขการรายงานตัวเองพร้อมข้อมูลการบันทึกผลการปฏิบัติในการอ่านของผู้เรียนสนับสนุน

1.2 ควรสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้รับรู้พฤติกรรมการกำกับตนเองทุกด้าน และให้ข้อมูลสะท้อนกลับพฤติกรรมของผู้เรียนอีกส่วนหนึ่งด้วย

1.3 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเสนอประเด็นการกำกับตนเองด้านอื่นที่ตนสนใจ และเป็นความต้องการของตนเอง รวมทั้งควรจัดเก็บข้อมูลรายงานการพัฒนาการกำกับตนเองที่ชัดเจน ระหว่างจัดกิจกรรมโดยให้มีจำนวนครั้งเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาการกำกับตนเองด้านความรับผิดชอบ หรือความซื่อสัตย์ หรือคุณลักษณะด้านอื่นที่เป็นปัญหาและความต้องการของสังคมหรือผู้ปกครอง ในกลุ่มผู้เรียนระดับนี้และชั้นอื่นตามความเหมาะสม

2.2 ควรขยายขอบเขตกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นเพื่อยืนยันผลการวิจัย รวมทั้งจัดกิจกรรมในบริบทการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่น หรือในช่วงเวลาเรียนที่ปรับเปลี่ยนใหม่ตามนโยบายของหน่วยงาน โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีอื่นสนับสนุน

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2546.
- โรงเรียนบ้านโคกกลาง. รายงานการประเมินคุณภาพสถานศึกษา ปีการศึกษา 2556. โรงเรียนบ้านโคกกลาง อำเภอปทุมรัตน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2, 2556.
- โรงเรียนบ้านคูฝายใหญ่. รายงานการประเมินคุณภาพสถานศึกษา ปีการศึกษา 2556. โรงเรียนบ้านคูฝายใหญ่ อำเภอปทุมรัตน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2, 2556.
- โรงเรียนเมืองปทุมรัตน์. รายงานการประเมินคุณภาพสถานศึกษา ปีการศึกษา 2556. โรงเรียนเมืองปทุมรัตน์ อำเภอปทุมรัตน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2, 2556.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2553.
- Bandura, A. Self-Efficacy : The exercise of control. New York : W.H. Freeman and Company, 1997.
- Burley, Suzanne and Pomphrey, Cathy. Mentoring and Coaching in Schools : Professional Learning Through Collaborative Inquiry. New York : Routledge, 2011.
- Gregory, Gaule H. & Kuzmich, Lin. Differentiated Literacy Strategies for Student Growth and Achievement in Grade 7-12. Thousand Oaks, CA : Corwin Press, 2005.
- Griffith, P. L., & Ruan, J. What is metacognition and what should be its role in literacy instruction? In S. E. Israel, C. C. Block, K. L. Bauserman, & K. Kinnucan-Welsch (Eds.), Metacognition in literacy learning. (pp. 3–18). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., 2005.

- Gudwin, Denise M. & Salazar-Wallace, Magda D. Mentoring and Coaching : A Lifeline for Teachers in Multicultural Setting. Thousand Oaks, CA : A SAGE Company, 2010.
- Hadwin, Allyson Fiona, Jarvela, Sanna & Miller Mariel. Self-Regulated, and Socially Shared Regulation of Learning. In Handbook of Self-Regulation of Learning and Performance. Barry J. Zimmerman and Dale H. Schunk, (Eds.). New York : Routledge. PP.65-84., 2011.
- Hartman, Hope J. Metacognition in Learning and Instruction : Theory, Research and Practice. Dordrecht, Netherlands : Kluwer Academic Publishers, 2001.
- Ivey, Allen E., Michael J. D' Andrea ; & Mary Bradford Ivey. Theories of Counseling and Psychotherapy : A Multicultural Perspective. 7th ed. Thousand Oaks, CA : SAGE Publication, Inc., 2012.
- Mandell, A., & Herman, L. Mentoring : When Learners Make the Learning. In J. Mezirow, E.W. Taylor, & Associates (Eds.). Transformative Learning in Practice: Insights from Community Workplace and Higher Education. San Francisco: Jossey-Bass. pp. 78-88., 2009.
- Paris, S., & Flukes, J. Assessing Children's Metaeognition about Strategic Reading. In SE. Israel, C. C. Block, K. L. Bauserman, & K. Kinnucan-Welsch (Eds.), Metacognition in Literacy Learning: Theory, Assessment, Instruction, and Professional Development. pp. 121-139. Mahwah, NJ: Erlbaum, 2005.
- Reev, J., Ryan, R., Deci, E. L., & Jang, H. Understanding and promoting autonomous self-regulation : A self-determination theory perspective. In D. H. Schunk & B. J. Zimmerman (Eds.), Motivation and Self-regulated learning : Theory, research, and applications (pp. 223-244). New York : Erlbaum, 2008.
- Schraw, Gregory. "Promoting General Metacognitive Awareness." In Metacognition in Learning and Instruction : Theory, Research and Practice. Edited by Hartman, Hope J., pp.3-16., 2002. Sorenson, R. D., & Goldsmith, L. M. The principal's guide to managing school personnel. Thousand Oaks, CA: Corwin Press, 2009.
- Williams, J. P., & Atkins, J. G. The Role of Metacognition in Teaching Reading Comprehension to Primary Students. In D.J. Hacker, J. Dunlosky, & A.C. Graesser (Eds.), Handbook of Meta cognition in Education. pp. 26-43. New York, NY : Routledge, 2009.

Winne, Philip. A Cognitive and Metacognitive Analysis of Self-Regulation Learning.

In Handbook of Self-Regulation of Learning and Performance. Barry J.

Zimmerman and Dale H. Schunk, (Eds.). New York : Routledge. pp. 15-32.,

2011.

Zimmerman, Barry J. “Motivational Sources and Outcomes of Self-Regulated Learning

and Performance.” in Handbook of Self-Regulation of Learning and

Performance. Barry J. Zimmerman and Dale H. Schunk (Eds.), New York :

Routledge, pp.49-64., 2011.